

Inspiracija filmom "Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja"

Gaurina, Marina

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:927681>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-15**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

INSPIRACIJA FILMOM „PREDSTAVA HAMLETA U SELU MRDUŠA DONJA“

Marina Gaurina 9685/TMD-K

Zagreb, srpanj 2017.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
ZAVOD ZA DIZAJN TEKSTILA I ODJEĆE
DIPLOMSKI STUDIJ KOSTIMOGRAFIJE

DIPLOMSKI RAD

INSPIRACIJA FILMOM „PREDSTAVA HAMLETA U SELU MRDUŠA DONJA“

MENTOR:
doc. dr. sc. Krešimir Purgar

NEPOSREDNA VODITELJICA
doc. dr. art. Ivana Bakal

Marina Gaurina 9685/TMD-K

Zagreb, srpanj 2017.

SAŽETAK

Ovaj rad bavi se kostimografskom analizom te je ujedno i izvor informacija za kostimografska rješenja likova groteskne tragedije „Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja” autora Ive Brešana iz 1965 godine. Analizi kreativnog rada prethodilo je istraživanje. Prikupljeni podatci, slike, dojmovi i zaključci formiraju daljnji kreativni tijek osmišljavanja kostima i njihovu analizu.

Analiza se temelji na prikupljanju podataka o odijevanju ljudi 1973. godine na području Dalmatinske zagore te vanjskim utjecajima koji su utjecali na modu u tom dijelu Hrvatske. Nadalje, istražuje se utjecaj kostimografije u predstavljanju psihološkog profila likova u drami.

.

SADRŽAJ

1. UVOD	2
2. OSVRT NA MODU 80-TIH U DALMACIJI	3
2.1. ŽENSKA ODJEĆA.....	3
2.2. OBUĆA	4
2.3. FRIZURE	5
2.4. ŠMINKA	6
2.5. NAKIT	6
2.6. MUŠKA ODJEĆA.....	7
3. OSVRT NA DJELO „PREDSTAVA HAMLETA U SELU MRDUŠA DONJA.....	11
4. ANALIZA LIKOVA.....	16
4.1. JOCA KAO HAMLET (RADE ŠERBEDŽIJA)	16
4.2. ANĐA KAO OFELIJA (MILENA DRAVIĆ)	17
4.3. MAČAK (LJUBIŠA SAMARDŽIĆ).....	18
4.4. BUKARA/KRALJ (KREŠIMIR ZIDARIĆ)	19
4.6. JOCIN OTAC (IZET HAJDARHODŽIĆ)	21
4.7. PULJO/POLONIJE (ZVONKO LEPETIĆ)	22
4. 8. UDOVICA MARA/KRALJICA (ZDENKA HERŠAK).....	23
5. IVO BREŠAN.....	24
6. O REDATELJU FILMSKE EKRANIZACIJE	26
7. O KOSTIMOGRAFU FILMSKE EKRANIZACIJE - ŽELJKU SENEČIĆU	31
8. ANALIZA PRVE KAZALIŠNE IZVEDBE 1971. GODINE	32
9. FILM	38
10. INSPIRACIJA ZA KOSTIM	40
11. OPIS RADA.....	44
12. ZAKLJUČAK	46
13. LITERATURA.....	47

1. UVOD

Groteskna tragedija „Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja” autora Ive Brešana kompaktna je cjelina utemeljena na precizno postavljenim suodnosima likova i njihovu grupiranju prema važnosti unutar drame. Zahvaljujući didaskalijama, iz teksta proizlazi jasna slika vremena, prostora, prostornog uređenja i odjeće unutar svijeta drame.

Kroz radnju drame upoznajemo se, između ostalog, s kulturom odijevanja ljudi iz Dalmatinske zagore. Izvor koji se koristi radi bolje vizualizacije likova je hrvatski dugometražni filma „Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja” (1973.) u režiji Krste Papića, snimljen po spomenutom predlošku. Kostimograiju za film potpisuje hrvatski scenograf i kostimograf Željko Senečić.

2. OSVRT NA MODU 80-TIH U DALMACIJI

U prvom dijelu rada donosi se pregled modnih tendencija u Dalmaciji osamdesetih godina 20. stoljeća s naglaskom na narodnu nošnju šibenskoga zaleđa, budući da se u djelu „Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja“ isprepleću suvremeni modni izričaji s elementima tradicije koja je s njima neraskidivo povezana i teško ju je izdvojiti.

2.1. ŽENSKA ODJEĆA

Već na samom početku stoljeća počinje se nositi odjeća s naglašenim ramenima. U modi su debele naramenice čime se želi istaknuti moć i snaga žene. Figura žene je naglašena (silueta X): struk je uzak, a ramena široka (slika 1 i 2).

U modi je bio crni samt, viskoza, lepršavi materijali, til i (kao novina) materijali s likrom. Boje su uglavnom istaknute i jarke i prevladava šarenilo.

Haljine i suknje bile su dezenirane različitim materijalima i uzorcima. Suknje su bile različitih dužina; dugačke, ispod gležnja, poviše gležnja, mini suknje.

Mladi su nosili helanke s trakom oko stopala, široke i duge džempere i majice, grijače i džins odjeću. Često se uz džins traperice nosio samo bodi. Džins je najčeće bio blijed („ispran“), popularne marke „Levis 501“.

Trend „balerina u diskoteci“ njegovao je eleganciju s volanima, čipkom, tilom i balon suknjama. U modi su bile i kožne jakne. Naglasak je bio na detaljima.

Slika 1. Odjeća iz 80-tih

2.2. OBUĆA

U to vrijeme u modi su bile cipele sa špičastim vrhom i višom potpeticom („stiletto“). Nosile su se i cipele s nižom štiklom ili ravne cipele. Boje su raznovrsne. Česta je obuća s cvjetnim dezenom. U modi su bile kratke čizme.

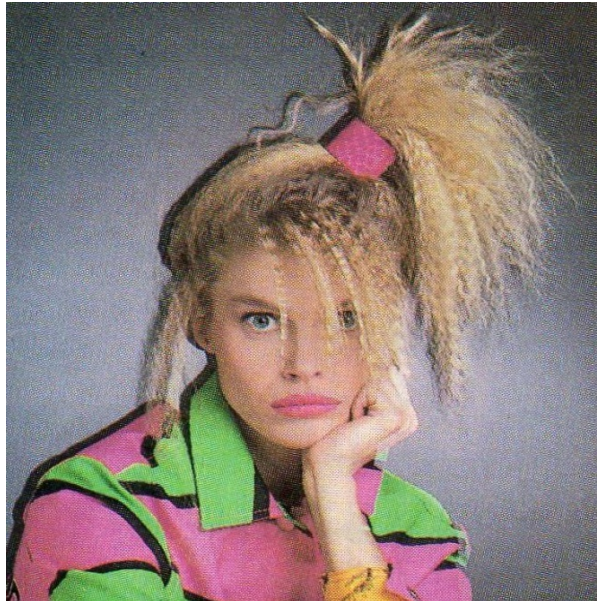
Mladi su nosili tenisice, sada već čuvene “starke” kojima ne prestaje prestižno mjesto u modi.

Slika 2. Odjeća iz 80-tih

2.3. FRIZURE

Neovisno o tome je li kosa bila kratka ili duga, kovrčava ili ravna, u modi je bilo tapiranje i izdizanje pramenova kose na gore u manje ili više upadljivo oblikovanje. U modi su bile i šiške. Smjeliji su bojali kosu intenzivnim bojama, koristeći dvije ili više nijansi. Mnogi su se ipak odlučiti za kratke stepenaste frizure, uredno natapirane i pomodn oblikovane. Kao čest dodatak nosile su se trake u različitim bojama, konjski rep na stranu vezan gunicama u jarkim bojama (Slika 3.).

Slika 3. Frizura iz doba 80-tih

2.4. ŠMINKA

Kod šminkanja u osamdesetima oči su se isticale nanošenjem debelog sloja olovke na donjem djelu očiju. Najčešće se upotrebljavao crveni ruž za usne, mada se nose i druge nijanse. Koristilo se i rumenilo, koje je obično bilo u boji ruža.

2.5. NAKIT

Kako je „glavni zadatak“ u osamdesetima bio biti primjećen, koristio se glomazan nakit; velike naušnice, lanci s krupnim alkama, broševi. Zlatni nakit velikih dimenzija također je bio u modi (slika 4.).

Slika 4. Nakit koji se nosio u 80-tima

2.6. MUŠKA ODJEĆA

U doba osamdesetih muškarci su uglavnom nosili odijela koja podsjećaju na odijela iz četrdesetih godina 20. Stoljeća. Umjesto pet – šest dugmeta, odijela su imala četiri. Koristili su se materijali na šire pruge u odnosu na one iz četrdesetih. Naramenice su bile šire, a reveri uži. Počela su se nositi crna odijela uz bijele košulje.

U slobodno vrijeme nosio se džins, havajske košulje, ručno štrikani džemperi, jakne od najlona ili kože, mokasinke, te tenisice (Converse All Star – „starke“, a krajem desetljeća Nike). U modi su bile i hlače s više džepova („padobranke“).

Slika 5. Prikaz stila odjevanja muškarca iz 80-tih

2.7. NARODNE NOŠNJE

Odjeća u „Predstavi Hamleta u selu Mrduša donja“ povezana je s narodnom nošnjom šibenskoga zaleđa, budući da se radnja drame događa upravo na tom području.

"Narodna nošnja ovog kraja vrijedna je spomena i divljenja. Koliko god se trudili, nećete naći sličnu nošnju ni u dva (pa makar bila) susjedna mjesta, a individualna kreativnost ovdje posebno dolazi do izražaja. Od detalja nošnje važno je istaknuti karakterističnu crvenkapu koju s ponosom stavljaju na glavu muškarci ovoga kraja i koja, uz svoje promjene izgleda kroz povijest, vuče podrijetlo iz srednjeg vijeka, renesanse i uskočkih vremena."¹

U filmu Krste Papića „Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja“ (1973.) najčešće možemo vidjeti tip šibenske muške kape budući da se na tim prostorima njegovala i cijenila tradicija. „Resice su se sve više smanjivale do običnog malog crnog čupavog ruba, a kapa je prvo dobila još jednu visinu, a zatim dvije, a u novije doba (pred II. svjetski rat) i dvije visine s karakterističnim vezom na obodu zvanom „boule“.Ovu zadnju varijantu danas zovemo

¹ Turistička zajednica Šibensko-kninke županije; <http://www.sibenikregion.com/hr/more-i-sunce/19-hr/kulturna-bastina/pucko-kulturno-naslijede>, od 20. 04. 2017.

„šibenska kapa“, a inače stariju varijantu crvenkape nose još na svojim nastupima neke folklorne udruge i zborovi na otocima gdje se ona najdulje zadržala (Jezera, Murter, Betina...).“²

Ženska i muška narodnja nošnja pristene su kroz cijeli film. „Karakteristika ženske narodne nošnje od Primoštena do Tribunja je suknja na poramenice od mjesta do mjesta različitog tipa, dok mjesta na otoku Murteru i Pirovcu imaju suknje na oplećak. Starija nošnja žena u zaleđu je bijela tkana oprava u kojoj je spojena suknja i košulja, te tkana raznobojna pregača. Muškarci u primorju i na otocima nose svilene pojaseve, dok su pojasevi u zaleđu pleteni ili tkani vunom. Žene se često opasuju vunenom ili pamučnom tkanicom živih boja. U dalekoj prošlosti žene ovoga kraja nosile su bijele rupce i pokrivače urešene šarenim i bijelim vezom ili čipkom. Danas dio žena nosi bijele čipkane rupce, a neke su ih zamijenile rupcima u crvenim ili tamnijim bojama s izrađenim detaljima. U nekim mjestima i u gradu Šibeniku žene ne pokrivaju glavu, već nose po koji ures u kosi.“³

² Turistička zajednica Šibensko-kninke županije; <http://www.sibenikregion.com/hr/more-i-sunce/19-hr/kulturna-bastina/pucko-kulturno-naslijede>, od 20. 04. 2017.

³ Turistička zajednica Šibensko-kninke županije; <http://www.sibenikregion.com/hr/more-i-sunce/19-hr/kulturna-bastina/pucko-kulturno-naslijede>, od 20. 04. 2017.

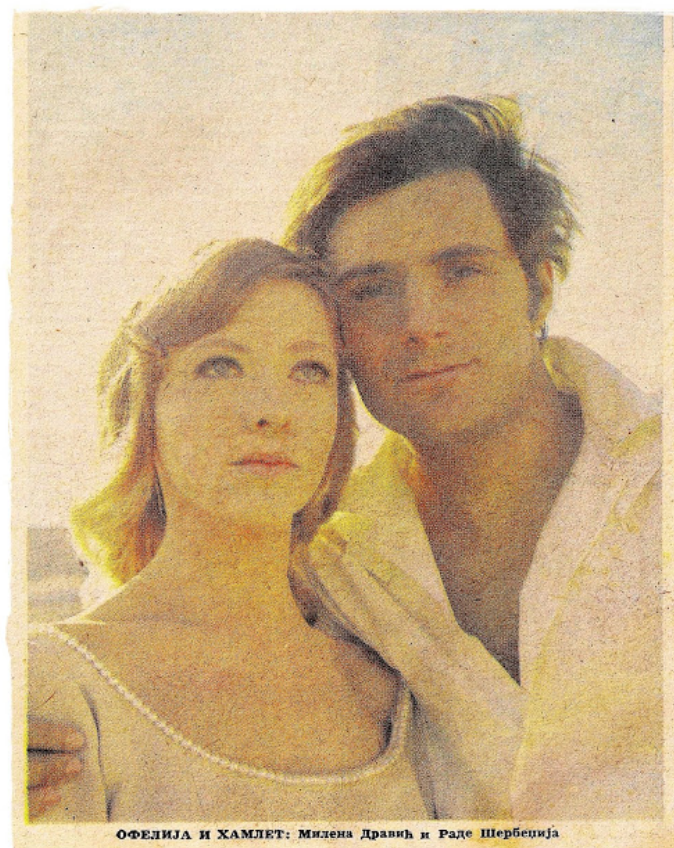

Slika 6. Narodnja nošnja na području Šibenika

3. OSVRT NA DJELO „PREDSTAVA HAMLETA U SELU MRDUŠA DONJA

U zaostalom dijelu Dalmatinske zagore seljaci iz sela Mrduše Donje uvježbavaju glasovito Shakespeareovo djelo „Hamlet“ kojeg je pisac uzeo kao tematski predložak i mjeru zbivanja, dok je samo uvježbavanje dramaturški zamislio i postavio kao kazalište u kazalištu. Tečajem radnje, međutim, od odluke seoskih rukovodilaca da se Shakespeareova tragedija mora prilagoditi shvaćanjima sela i aktualnim, poslijeratnim društveno-političkim prilikama, Brešan ostvaruje i grotesknu parafrazu Hamleta, koja je određena, kao i njegovo djelo u cjelini, jezičnim idiomom Dalmatinske zagore, parodijskom identifikacijom kraljevskog makrosvijeta Shakespearea i seljačkog mikrosvijeta Donje Mrduše, te ironičko-satiričkom osudom dogmatske vlasti i primitivizma.

Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja dramski je prvijenac Ive Brešana. Po sudu mnogih kritičara Brešanova drama ide u red najboljih dramskih tekstova u suvremenoj hrvatskoj književnosti. Brešan ju je napisao 1965. godine, a na scenu je, nakon mnogih odbijanja postavljena 1971. godine u zagrebačkom Teatru ITD, u režiji Božidara Violića. Ta „groteskna tragedija“, kako je određuje sam autor, travestija je znamenite Shakespeareove tragedije Hamlet. Služeći se poznatim dramskim predloškom, Brešan je stvorio originalno djelo koje svjedoči o primitivizmu, gluposti i pokvarenosti jednog sustava i vremena. Djelo je komponirano u dva dijela i pet slika, a radnja, koja se zbiva pedesetih godina ovog stoljeća, smještena je u Dalmatinsku zagoru, u izmišljeno selo Mrdušu Donju.

Slika 7. Joca i Anđa

"U zapuštenoj prostoriji Narodnog fronta u Donjoj Mrduši okupljeni seljaci nestrplivo iščekuju početak sastanka Mjesnog aktiva sela koji je sazvaio drug Mile Puljiz, zvani Puljo, predsjednik Mjesnog aktiva Narodnog fronta. Seljaci ostaju zabezeknuti kada ih drug Puljo obavijesti da je na dnevnom redu kulturno-prosvjetna aktivnost u selu, odnosno kada ih drug Mačak, predsjednik Upravnog odbora Zadruge, stane uvjeravati kako bi trebali i oni jednom prirediti neku predstavu, i to ne bilo kakvu, već „predstavu u kojoj će izaći na vidilo, stavimo kazati, naša socijalistička stvarnost, ono šta je, metnimo li, pozitivno i ono što je negativno. Pa kad naš radni čovik vidi taku predstavu, on može doći onom svom predpostavljenom drugu i reći mu: 'Tako i tako, družo, ovo ti valja, a ovo ti jope ne valja!.'“ Seljaci žučno prosvjeduju jer smatraju da njima nisu potrebne nikakve predstave i da za takve gluposti nemaju vremena. Prepirku će prekinuti svojim autoritetom vrhovni seoski moćnik Mate Bukarica, zvani Bukara, upravitelj Zadruge i sekretar Mjesnog aktiva Partije. Njegova riječ je svetinja: predstava se mora spremi, a izbor, na prijedlog druga Šimurine, pada na Shakespeareova Hamleta. Šimurina je prije dvije godine, boraveći u Zagrebu, gdje je poslan da proda vino, gledao u teatru „Amleta“ i ta ga se predstava vrlo dojmila. Slikovito, ali vrlo

pojednostavljeno, Šimurina će nazočnima prepričati sadržaj. „Najprije je bija jedan kralj. Dobar kralj, napredan, socijalistički orijentiran. Dušu bi da za radni narod i sirotinju. I taj je kralj, drugovi, ima brata koji je bija niko i ništa, neprijatelj naroda, ljuta reakcija. Pa kad je un jedanput spava u polju, dođe ovi njegov brat i, ne budi lin, ulije mu ništo u uvo, razridi mu moždane i na mistu ga usmrti...“ U trenutku dok Šimurina priča kako je Hamlet došao do kralja da se s njim obračuna, na vratima se pojavljuje seoski momak Joco Škokić. Pun bijesa optužuje Bukaru da je naredio da se njegov otac, iako nevin, uhiti zbog krađe deset milijuna iz zadružne blagajne. Pri odlasku se zaklinje da će pronaći pravog krivca i da će se s njim obračunati. Mile Puljiz prekida sastanak naloživši učitelju Škunci da se pobrine oko predstave i izabere glumce. Druga slika prvog dijela započinje susretom Joce i njegove zaručnice Anđe, Puljine kćeri. Anđa ga moli da njoj za ljubav prihvati ulogu Hamleta koju mu je učitelj namijenio, jer će se tako, budući da će ona glumiti Ofeliju, moći češće viđati. Joco, uzbuđen zbog očeva uhićenja, nevoljko pristaje. Glavne uloge su podijeljene: Bukara je kralj Klaudije, seoska krčmarica Majkača kraljica Gertruda, Puljo Polonije, Mačak dobiva ulogu Laerta, a komentator i tumač predstave na vlastitu inicijativu postaje Šimurina. No, već na prvoj probi javljaju se problemi. Shakespeareov tekst pokazuje se preteškim za nadobudne glumce. Bukara nikako da pravilno čita tekst, ali je još veći problem što „taj Amlet širi niku reakcionarnu propagandu“, pa bi, po Bukarinom mišljenju, trebalo tragediju izmijeniti jer „Amlet treba da bude predstavnik radnika i seljaka“. Pod prijetnjom da će izgubiti posao i biti protjeran iz sela, učitelj pristaje da popravi tekst. Radnja u trećoj slici odigrava se nekoliko dana kasnije. Uoči probe razgovaraju Bukara i Puljo. Bukara, uznemiren i zabrinut zbog Jocina ponašanja, odnosno prestrašen neće li se otkriti da je zadružni novac on uzeo, predlaže Pulji da uz pomoć Anđe otkriju što Joco smjera. Puljo pristane, a pod očevim prijetnjama i Anđa. Počinje proba; učitelj je napravio svoj dio posla – preradio je Shakespeareov tekst prilagodivši ga socijalističkom čovjeku. Poslije probe Bukara i Puljo provode svoj plan. Skrivaju se u zamračenoj prostoriji, a ubrzo se pojavljuju Joco i Anđa. Joco joj čita očevo pismo u kojem on govori da je zadružni novac uzeo Bukara, a da je Mačak, po njegovom naređenju, spalio knjigu rashoda pa je kontrola, našavši samo knjigu prihoda, okrivila njega. Kada ga Anđa, koja ga je cijelo vrijeme uzalud pokušala spriječiti da govori, zamoli da zaboravi na svog oca i da se okrene njoj jer njihovo vjenčanje dolazi u pitanje, Joco je grubo odgurne i odlazi. Četvrtom slikom počinje drugi dio drame. Učitelj Škunca i Joco razgledavaju kostime što su stigli iz Gradskog kazališta. Već ionako rastrojen i demoraliziran, Joco ostaje zaprepasten kad mu učitelj otkrije da ga je njegova Omelija špijunirala. U tom trenutku ulaze

mrduški glumci predvođeni Bukarom i proba počinje. Već otprije dobroano zagrijani alkoholom, Bukara, Mačak i Puljo u potpunosti se identificiraju sa svojim ulogama izrabljivača naroda. Proba se pretvara u opijanje, žderanje i kartanje.

Slika 8. Scena iz predstave; Joco i Mačak usred svađe

Kroz cijelo to vrijeme Joco sjedi zamišljen u kutu. Kada i njega pokušaju uvući u pomahnitalo kolo, njegova srdžba i očaj dostižu vrhunac: optužuje Anđu da ga je špijunirala, a Bukaru polijeva ponuđenom čašom vina. Istodobno očajnički prekapa po džepovima tražeći očevo pismo ne bi li okupljenima dokazao da je optužujući Bukaru bio u pravu. Otkrivši da mu je Bukara ukrao jedini dokaz i da je cijela zavjera smišljena da bi se lopovi održali, Joco nasrće na Mačka. Prisutni ga seljaci pokušavaju smiriti, a Joco odlazi prijeteći da će se za istinu boriti do kraja. U petoj slici održava se proba posljednjeg prizora. Joco-Amlet potpuno je nezainteresiran sve dok ne dolazi do njegova dvoboja s Mačkom-Laertom. Dok se njih dvojica hrvaju, seljaci navijaju pjevajući. Njihovo skandiranje i pjesmu prekida Mačkovo zapomaganje. Izbezumljeni Joco pritisnuo je Mačku nož pod grlo, a preplašeni Mačak priznaje da je po Bukarinu naređenju spali spalio knjigu. Nevinost Jocina oca je dokazana. Međutim, u tom trenutku pojavljuje se seljak s viješću da se stari Škokić u zatvoru objesio. Joco, izvan sebe, nasrće na Bukaru, ali ga u tome sprječavaju seljaci. Njegovi pokušaji da

nađe nekoga tko će stati na njegovu stranu i podržati ga ostaju uzaludni. Odbija ga i Anđa; slomljeni Joco odlazi, a seljaci nastavljaju s plesom.

Slika 9: Seljaci Mrduše Donje uživaju u hrani i piću

4. ANALIZA LIKOVA

Jocu Škokića, seoskog Hamleta, energično i uvjerljivo glumi Rade Šerbedžija. Iako zahtjevna, izvrsno odglumljena i besprekorno realizirana uloga. U ulozi Anđe, odnosno Ofelije, igra Milena Dravić. Ova je uloga najteža ženska uloga u filmu, dosta jednodimenzionalna i s mnogo međusobno sličnih replika. Šimurina, kojeg glumi Zvonko Lepetić, izvrsna je studija slabića, lukavog poluidiota koji se od svijeta brani tako što se priklanja jačima. A jak je ovdje jedino Bukara (Krešimir Zidarić) koji tumači seoskog komesara, izdajicu i lopova.

Seoski učitelj, tragična je ali i obična figura - Fabijan Šovagović igra ga gotovo vodviljski, katkad gradeći i grotesku da prikaže konformizam obiteljskog čovjeka i provincijskog intelektualca. Milu Puljiza, drugog seoskog rukovodioca, nadahnuto igra Zvonko Lepetić. Uvukao se u karikaturu plašljiva čovjeka, ne loša, ali također oportunist. Majkaču, seosku gostioničarku, igra Zdenka Heršak.

4.1. JOCA KAO HAMLET (RADE ŠERBEDŽIJA)

Joca je mladi čovjek koji na samom početku biva razočaran u ljude i sredinu u kojoj živi. Njegovog oca nepravedno su optužili i njegova jedina želja je da pokaže da mu otac nije kriv. Ipak film se ne bavi toliko sudbinom jednog čovjeka koliko tragedijom čitavog miljea Mrduše Donje, svih poštenih ljudi dovedenih u nezavidnu situaciju ponašanjem grupe uzurpatora vlasti. Joca nije toliko oduševljen da glumi Hamleta, ali na nagovor njegove zaručnice Anđe on pristaje da glumi u predstavi. U filmu ga igra glumac Rade Šerbedžija.

Jocin kostim se sastoji uglavnom od svijetlih pulovera ispod tamne jakne, te tamnih hlača, tipična odjevna kombinacija za muškarca u području Dalmatinske zagore. Na nogama ima tamne čizme i visoke terluke (bijeke vunene čarape).

Na dan predstave njegov kostim sastoji se od prozračne bijele košulje, polu otkopčane, tamnih hlača i ponovno tamnih čizama s visokim vunanim čarapama.

Slika 11. Joca i učitelj

4.2. ANĐA KAO OFELIJA (MILENA DRAVIĆ)

Anđa dijeli sudbinu svih ljudi iz Mrduše Donje. Kao i svi nemoćni seljaci primorana je podilaziti vlastima u selu.

Milena Dravić igra ulogu Anđe, a u prvom pojavljivanju Anđe u filmu, kada tješi i moli Jocu da prihvati ulogu Hamleta, odjevena je tamno zeleni džeper ispod kojega je bijela košulja s ornamentiranim, čipkastim reverom. U donjem dijelu nosi usku sivu suknju, s crnim debelim najlonkama, te crne debele čarape (grijače).

U predstavi Anđa igra ulogu Ofelije, a njen kostim sastoji se od jednostavne, prozračne, svijetlo roze haljine inspirirane srednjovjekovnom odjećom iz Shakespeareova djela.

Slika 12: *Anđa i Učitelj*

4.3. MAČAK (LJUBIŠA SAMARDŽIĆ)

Lubiša Samardžić u filmu igra Mačka - plašljivog i prevrtljivog čovjeka koji podlježe višim vlastima iz koristoljublja.

Njegov kostim za ulogu Mačka u filmu sastoji se od crne kape, bijelog pulovera ispod kojega je crvena košulja i crnih hlača visokoga struka koje se pridržavaju bijelim tregerima. Na nogama ima tamne cipele i visoke suknene bijele čarape.

U predstavi Mačak glumi Leara. Njegov kostim za ovu ulogu sastoji se od tamno smeđe kape, bijele tunike prošarane živopisnim ornamentom, čime se želi dočarati odjeća iz radnje originalnog Hamleta. Ispod tunike nosi crne hlače, a na nogama tamne cipele i visoke soknene svijetle čarape.

Slika 13. Sastanak seljana; Mačak vodi riječ

4.4. BUKARA/KRALJ (KREŠIMIR ZIDARIĆ)

Matu Bukaricu nadahnuto igra Krešimir Zidarić. Taj seoski komesar, izjelica i lopov glavni je akter i boji predstavu u crno, ustrajno i postupno, ozbiljnšću iza koje se krije zla volja i gotovo neograničena vitalnost. Njegov prijeteći ton, veličina, spretnost i hladnokrvnost odaju iskunog političara. Bukara se ne čudi se ničemu, ne zanima ga ništa i preživjet će svaku nevolju i kao kralj u predstavi Hamleta što je igraju seljaci i kao partijski sekretar.

Bukarin kostim u filmu sastoji se od kožne kape na glavi, bijele košulje, preko koje nosi crni sako od odijela, crnih hlača, te glomazne crne kožne jakne. Na nogama nosi tamne crne cipele.

U predstavi Bukara tumači Kralja, a njegov kostim sastoji se od velike zlatne krune, velike crne toge iz doba Shakespearovog Hamleta, crnih hlača i crnih čizmi.

Slika 14. Bukara i Mačak

4. 5. UČITELJ (FABIJAN ŠOVAGOVIĆ)

Učitelj je, na neki način, intelektualni Hamlet, koji dijeli hamletovske sudbine i dužnost u drami. On nosi u sebi dramu intelektualca u zabačenoj sredini, on ima svoje biti il' ne biti, on je prisiljen da radi ono što neće, što mu se ne da, da bi situaciju kako tako iznivelirao. A upravo to niveliranje ga uznemiruje, čini ga nesretnim.

Fabijan Šovagović u filmu tumači lik učitelja a njegov kostim sastoji se od svijetle košulje, sivoga odijela i tamnih cipela.

Slika 15: *Učitelj i seljani*

4.6. JOCIN OTAC (IZET HAJDARHODŽIĆ)

Jocin otac u djelu „Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja“ predstavlja tragičan karakter. On je ni kriv ni dužan lažno optužen i strpan u zatvor. Od nemoći i očaja na kraju drame baca se pod vlak.

Njegov kostim sastoji se od tamnog odijela koji je većinom prekriveno velikim, glomaznim, tamnim kaputom.

Slika 16. Joca sa svojim ocem i Učiteljem

4.7. PULJO/POLONIJE (ZVONKO LEPETIĆ)

Zdenko Lepetić tumači lik Pulje, Predsjednika mjesnog odbora. A radnja drame počinje njegovom najavom dnevnog reda na sastanku o kulturno-prosvjetnim aktivnostima u selu. On je također nemoralan čovjek uvučen u laži i spletke nadležne vlasti u selu.

Njegov kostim sastoji se od bijele košulje s tamnim odjelom. Na nogama nosi tamne cipele.

Slika 17. Prikaz Pulje

4. 8. UDOVICA MARA/KRALJICA (ZDENKA HERŠAK)

Zdenka Heršak u filmu igra udovicu Maru, ona tumači lik žene lakog morala koja radi kao konobarica u lokalnoj gostioni.

Njezin kostim sastoji se od svijetlo roze košulje preko kojeg nosi tamno crvena pamučnu jaknu. U donjem dijelu je uska suknja crne boje, a na nogama ima tamne cipele i crne hulahopke.

U predstavi koju priređuju u selu ona glumi Kraljicu, a kostim joj se sastoji od zlatne krune, crvenog bolera, velike crvene ogrlice, te duge crne haljine od satena, nabrane kako bi izgledala kao krinolina.

Slika 18. Mještani na Seoskoj skupštini

5. IVO BREŠAN

Ivo Brešan, dramatičar i scenarist (Vodice kod Šibenika, 27. 05. 1936. – Zagreb, 3. siječnja 2017.). Gimnaziju polazio u Šibeniku, jugoslavenske jezike i književnosti diplomirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1960. Od tada profesor u šibenskoj gimnaziji (tj. Centar za odgoj i obrazovanje), a od 1983., umjetnički voditelj u Centru za kulturu i Jugoslavenskom festivalu djeteta u Šibeniku. Javio se 1955. u Šibenskoj reviji pripovijetkama, a usporedo je glumac amater u dramskoj družini „Kolo“ i profesionalnomu šibenskom kazalištu. Piše i eseje („Kontinuitet metafizičkog u hrvatskoj književnosti“, „Vidik“, 1971), no odlučuje se za dramsko i scenarističko stvaranje. Prvi dramski tekst „Četiri podzemne rijeke“ objelodanio u „Vidiku“. (br. 26/27). Svojim dramama ubrzao je napuštanje kanoniziranih žanrova u suvremenoj hrvatskoj dramatici. Hvaljena i napadana „Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja“ (praizvedba: Teatar itd, 1971), parodijska je identifikacija kraljevskog makrosvijeta Shakespeareove tragedije sa seljačkim mikrosvijetom i jezičnim idiomom Dalmatinske zagore. I u ostalim dramskim djelima nasrće na savjest i svijest suvremenika. Najizazovniji je u moralitetu „Nečastivi na filozofskom fakultetu“ (Mestno gledališče ljubljansko, 1982), gdje faustovskom uzorku suvremenog intelektualca suprotstavlja dogmatske izdanke klera i vlasti. Polemičnost i aktualnost obilježuju burlesku „Smrt predsjednika kućnog savjeta“ (Dramsko kazalište Gavella, 1979), „Svečanu večeru u pogrebnom poduzeću“ (Łódź 1980), kojom se parafrazira Gogoljev „Revizpr“, te „Arheološka iskapanja u selu Dilj“ (Histrioni, 1981), kojima se niječe mogućnost postojanja Platonove „idealne države“. Dijalog s književnim djelima svjetskih klasika Brešan nastavlja i u tragediji „Anera“ (Kazalište Marina Držića, 1984), gdje sudbinsku funkciju božje volje iz Racineove „Fedre“ preuzima politika, a „Hidrocentrala u Suhom dolu“ (Narodno pozorište u Sarajevu, 1986), intertekstualna je paradigma Moliereove „Tartuffe“. U srednjodalmatinsko selo smjestio je i Pirandellovu dramu „Liola“ (zagrebačka Komedija pod naslovom „Lubin“, 1982). Beogradsko Pozorište „Susreti“ izvelo je komad „Viđenje Isusa Krista u kasarni“ VP 2507 (1984). Brešanove drame izvedene su u devet europskih zemalja, najviše u Državnomu satiričnom kazalištu Maszkaron u Krakowu. „Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja“ uprizorena je u desetak poljskih kazališta i snimljena za TV, tiskana u njemačkom prijevodu (Wien, München 1978), a izvodila se i u SSSR-u (Talin), Mađarskoj (Szeged), Bugarskoj (Sofija), Čehoslovačkoj (Ostrava), Austriji (Volkstheater, Beč), SR Njemačkoj (Thalia theater, Hamburg), Danskoj (Odense) te u Švedskoj, gdje je prikazana i na TV. Drame je objavio u domaćim i stranim časopisima, a zastupljene su

i u Antologiji savremene jugoslovenske drame (O. Lakićević, Beograd 1984) te u Antologiji hrvatske drame (B. Hećimović, Zagreb 1988). Tiskan je i njemački prijevod „Nečastivoga na filozofskom fakultetu“ (Wien, München 1981). B. je autor ili suautor pet filmskih scenarija (*Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja, Izbavitelj, Tajna Nikole Tesle, Obećana zemlja i Donator*). Piše i TV drame (*Dva sanduka dinamita, Trideset konja*) i TV serije. Za *Predstavu Hamleta u selu Mrduša Donja* nagrađen je 1972. „Sterijinom“ i „Gavellinom nagradom“, za „Svečanu večeru u pogrebnom poduzeću“ dobio je „Gavellinu nagradu“ 1979, a 1985. primio je „Sterijinu nagradu“ grada Vršca za komediju.

Slika 19. Ivo Brešan

DJELA: *Groteskne tragedije*. Zagreb 1979.

Brešan se najviše istaknuo i ostao zabilježen u povijeti kazališta sa svojim prvijencem, „*Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja*“, a to ću vam predočiti detaljnim opisom početaka djela.

6. O REDATELJU FILMSKE EKSPANIZACIJE

Hrvatski redatelj Krsto Papić rođen je u Vučjem Dolu, u Crnoj Gori, 7. prosinca 1933. godine. Otac mu je bio rudar u SAD-u i kada se vratio kupio je u Vojvodini imanje. Imao je lijepo djetinjstvo do početka Drugog svjetskog rata koji je donio tešku dramu u njegovu obitelj. Dva starija brata Krste Papića otišli su u partizane, a jedan od njih je više puta ranjavan. Otac mu je umro 1948. pa je Krsto živio u đačkim domovima. U Sarajevu, kad je bio u srednjoj školi, počeo je pisati za omladinske novine. Kao student, bio je dopisnik Oslobođenja.

„Moja je generacija puno čitala. I ja sam s 15 godina čitao "Rat i mir" i "Zločin i kaznu" iako nisam bio dovoljno zreo za te romane. Ipak su ostavili strašan dojam na mene i potpuno me odredili. Ali kad sam vidio Kurosawin "Rašomon", zatim neke filmove Johna Forda ili Sergeja Ejzenštejna, potpuno sam se inficirao filmom“ – priča Krsto Papić. Kad je došao u Zagreb upisao je pravo, a potom jugoslavenske književnosti, ruski i francuski jezik na Filozofskom fakultetu što je i završio. Kao student je od 1965., radio kao asistent režije kod Mate Bogdanovića, redatelja dokumentarnih filmova. Kako se pročulo da je dobar i vrijedan, Papića je angažirao Fedor Hanžeković za asistenta režije na filmu "Svoga tela gospodar". „Fedor je slovio kao filmski polubog i veliki znalac, radio je i kao asistent Davida Leana s kojim je bio veliki prijatelj, a preveo je knjigu snimanja "Kratkog susreta", velikog Leanovog filma i možda jednog od najboljih ljubavnih filmova ikad snimljenih. Taj sam posao obavio jako dobro i zatim sam radio kao asistent Veljku Bulajiću na filmu "Vlak bez voznog reda", pa s Matom Reljom, Radenkom Ostojićem...“,- pričao je Papić.

Slika 20. Krsto Papić

Kako su u to vrijeme mladi filmski kritičari digli buku na Jadran film zašto ne daje priliku mladim redateljima, Jadran film je okupio Vanču Kljakovića, Antuna Vrdoljaka i Krstu Papića i dao im da snime omnibus "Ključ" u kojem je svatko ispričao svoju priču. Tako su se mladi autori etablirali.

Papić je 1967. godine režirao prvi dugometražni igrani film 'Iluzija', a krajem 60-ih proslavio se kao redatelj dokumentaraca. Dokumentarac „Halo München“ (1967), snimljen u Dalmatinskoj zagori, a riječ je o napuštanju Hrvatske zbog teških socijalnih prilika. I u „Specijalnim vlakovima“ (1972) Papić se bavio gastarbajterima. Film „Kad te moja čakija ubode“ (1968) kulturni je film. Riječ je o intervjuima s ubojicama i ljudima koji su bili bliski žrtvama.

„Nek se čuje i naš glas“ (1971.) je film koji je dobio Nagradu u Oberhausenu, koji govori o ilegalnim radiopostajama. „Mala seoska priredba“ (1971) bio je također uspješan dokumentarni film.

Slika 21. Prikaz Krste Papića u mlađim danima

Osim dokumentaraca, Krsto Papić je postao poznat i po svojim igranim filmovima. Godine 1969. režirao je „Lisice“ koje problematiziraju represiju komunističke tajne policije. Film je osvojio Zlatnu arenu i prikazan je u Cannesu. Potom su uslijedili „Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja“ pa horor „Izbavitelj“ (1976.) 80-ih godina prošloga stoljeća Papić je režirao biografski film „Tajna Nikole Tesle“, a 1988. snimio je „Život sa stricem“, svoj najbolji film. Film je bio veliki hit, iritirao je komunističke vlastodršce, ali je ipak dobio Zlatnu arenu i nagradu festivalu u Montrealu. Nakon osamostaljenja Hrvatske, Papić je snimio „Priču iz Hrvatske“ (1992.). „Kad mrtvi zapjevaju“ tragikomedija je kojom je osvojio treću Zlatnu arenu.

Pred kraj života zanimale su ga teme iz zagrebačkog podzemlja pa je snimao dokumentarac na tome. Upitan do kada misli snimati filmove, u jednom od svojih zadnjih intervjuja Papić je citirao Spielberga: Dokle budem mogao disati. Za 50. godišnjicu Fulbrightove zaklade 1996. bilo je pozvan u SAD.

„To je najveća filmska škola na svijetu i nju su završili Spielberg, Lucas i drugi redatelji. Predavao sam svoje filmove, a pohađao sam i druga predavanja, bilo mi je fenomenalno. Za 50. godišnjicu Fulbrightove zaklade 1996. bilo je pozvano 50 bivših stipendista iz cijelog svijeta na proslavu u Bijelu kuću, a među njima i ja. Clinton je tada rekao da smo mi

Fulbrightovci više učinili da nestane hladnog rata i da se sruši Berlinski zid nego sva diplomacija svijeta“ - rekao je Papić.

Krsto Papić bio je u braku s Verom Pavlinčić Žitvaj u kojemu su rođeni sin Boris i kćer Branka. Boris je nesretnim slučajem poginuo 2009. godine, a kćer Branka je profesorica komparativne književnosti. U drugom braku, sa stomatologinjom Jadrankom Štefanec Papić je 2006., dakle u svojoj 71. I ženinoj 57. godini života dobio je blizanke Taru i Elu. Veliki redatelj umro je 7. veljače 2013. u Zagrebu.

Slika 22. Papić sa svojim unukama

7. O KOSTIMOGRAFU FILMSKE EKSPANIZACIJE – ŽELJKU SENEČIĆU

Željko Senečić (nadimak Seneka) – slikar i scenograf, televizijski, filmski i kazališni redatelj te producent, pisac proznih i dramskih tekstova, scenarist i kolumnist – rođen je 18. siječnja 1933. u Zagrebu. Na Akademiji likovnih umjetnosti studirao je od 1951. do 1956, kada je diplomirao u klasi Marijana Detonija. Od 1956. studira na Odsjeku za scenografiju Akademije za kazališnu umjetnost, gdje je diplomirao 1960. godine. Istodobno – od 1956. do 1960. – boravi na postdiplomskom studiju kao suradnik u Majstorskoj radionici Krste Hegedušića. Od 1957. godine izlaže na brojnim revijalnim izložbama Udruženja likovnih umjetnika Hrvatske (ULUH) u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu (na svim smotrama od 1958. do 1966) te na izložbama Majstorske radionice Krste Hegedušića. Izdvajamo nadalje sudjelovanja na na smotrama *Zagrebačkog salona* u izložbenim prostorima Umjetničkog paviljona i/ili Moderne galerije u Zagrebu (1965, 1966, 1970, 1971, 1972, 1974), te sudjelovanje na izložbama hrvatske recentne likovne umjetnosti u Galeriji Karas u Zagrebu (1977, 1978, 1979, 1981).

Za razliku od većine likovnih umjetnika, Željko Senečić sudjelovao je na manjem broju skupnih izložaba. Već od 1957. u fokusu je njegova interesa scenografija kojom se profesionalno i kontinuirano bavio do unazad desetak godina, pa se kao slobodan umjetnik nije morao dokazivati sudjelovanjem na skupnim prezentacijama. No u cijelom je tom razdoblju, u svih proteklih šest desetljeća, priredio mnogobrojne samostalne izložbe: prvi put nastupa u Galeriji ULUH-a u Zagrebu, u ožujku 1958., zajedno s Julijem Kniferom. Osim u Zagrebu, gdje se samostalno predstavljao u brojnim galerijskim i muzejskim prostorima, izlagao je također, često u više navrata, u Skoplju, Beogradu, Sarajevu, Beču, Bologni, Karlovcu, Splitu, Tübingenu, Trstu, Varaždinu, Ženevi, Madridu, Grazu, Zadru, Dubrovniku, Osoru, Lovranu, Novskoj, Tel Avivu, Labinu, Novalji, Mariboru, Pečuhu, Zlarinu, Šibeniku, Veneciji. Senečić je bio jedan od suosnivača Galerije Josip Račić u Zagrebu (1976).

Godine 2008. objavljena je dvojezična, hrvatsko-engleska monografija pod nazivom *Senečić // Na kraju – sve je dim cigare / And at the End of it – all is the Smoke from a Cigare*, a 2012. njegova monografija crteža *Venezia / Zatvori krug... vrijeme je s tekstovima* na talijanskom, hrvatskom i engleskom jeziku. Željko Senečić dobitnik je prestižnog *Grand Prix*a za slikarstvo, za slike na staklu, na *Salonu nacija – Le Salon des Nations* – u Parizu 1984. godine.⁴

⁴ <http://gkd.hr/izlozba/zeljko-senecic> (od 5. travnja 2017.)

Od ostalih nagrada dobio je četiri Zlatne arene za scenografiju na Festivalu jugoslavenskog igranog filma (1964, 1985) te Filmskog festivala u Puli (1992, 2001); nagrade za scenografiju na Festivalu jugoslavenske televizije na Bledu (1968, 1971) i u Portorožu (1982, 1984); nagradu *Dr. Branko Gavella* za kazališnu scenografiju (1980); nagradu *Vladimir Nazor* za životno djelo za filmsku umjetnost (1996); *Nagradu za životno djelo* za scenografiju na Motovunskom filmskom festivalu (2005); nagradu *Zlatni Oktavijan* za životno djelo za scenografiju u hrvatskoj kinematografiji (2015).

Slika 23. *Željko Senečić*

8. ANALIZA PRVE KAZALIŠNE IZVEDBE 1971. GODINE

„Jedno zabitno selo Dalmatinske zagore oblikovao sam tako da postane metaforom za cio društveni i politički sustav u kojem smo tada živjeli ne samo mi nego i takoreći pola

planeta. Ovo potonje, zahvaljujući i vezi s univerzalnom znakovitošću Shakespearovih junaka, učinilo je da komad, mimo svakog mogega očekivanja, poslje 6 godina, točnije u travnju 1971., ipak zaživi na sceni i postane popularan ne samo kod nas nego i u brojnim drugim zemljama, ponajviše u Poljskoj.“ Ivo Brešan

Nakon nekoliko godina tekst dolazi u ruke ravnatelju zagrebačkog teatra ITD Vjeranu Zuppi koji ga odlučuje uprizoriti. Redatelj Božidar Violačić postavio ga je na scenu 19. travnja 1971. (iste godine objavljen je u Kolu) u jednoj manjoj kazališnoj dvorani Teatra ITD, a ne u glavnoj. Slijedeći upute samoga autora, Violačić na pozornicu postavlja glumce i gledatelje, tako da je kazališna iluzija skoro pa nestala. Srušena je rampa. Publika postaje dijelom sastanka Mjesnog aktiva Narodnog fronta Mrduše Donje. Na taj način Brešan je još jednom aktualizirao poznatu činjenicu da su život i teatar neodvojivi, tj. da je život teatar, a ne teatar život.

Slika 24. Prizor iz predstave, Kralj, Kraljica gledaju Jocu i Mačka kako se tuku

Usljedile su brojne nagrade, a uspjeh nije izostao ni na europskim pozornicama. Nakon toga, Hamleta iz Mrduše Donje igraju profesionalna i amaterska kazališta u svim zemljama bivše Jugoslavije.

Prema svjedočenju Vjerana Zuppe uoči jedne od izvedbi, a prije središnjeg dnevnika, na televiziji je spiker pročitao osvrt na predstavu u kojem je istaknuo kako je riječ o komadu koji ruši i izvrgava ruglu socijalizam kao društveno uređenje. Ubrzo su sve predstave u zemljama bivše Jugoslavije bile skinute s programa. Zuppa je bio pozvan na razgovor u CKH. Odbio ju je skinuti. Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja nastavila je s igranjem još nekoliko godina, ali bez gostovanja. Interes publike bio je velik.

Šibenik, grad Brešana, povezo je 1976. Teatar ITD s predstavom na gostovanje. Uskoro Teatru ITD stiže pismo potpisano s Grupa Dalmatinaca preživjelih boraca sa Sutjeske u kojem Brešan i Zuppa nazivaju bandom provokatora, a Teatar ITD osinjim gnjezdom. Obavijestili su ih da će učiniti sve što mogu da se Teatru ITD za početak ukinu dotacije, a u konačnici i sam tetatar. Zuppa je pozvan na razgovor u Kockicu (popularni naziv za zgradu u kojoj je bilo sjedište saveza komunista Hrvatske), kod Račana. Razgovor je trajao 12 sati, a zaključak je bio da Zuppa mora dati ostavku. Nakon što je to učinio, dotacije su počele redovno stizati.

Slika 25. Plakat za Predstavu Hamleta u selu Mrduša Donja

Burna povijest oko jednoga kazališnog komada. Postavlja se pitanje „Što je trulo u državi Dnskoj?“, dok se nameće paralela Elsinore-Mrduša Donja-Zagreb.

I sama predstava „Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja“ naziva se grotesknom tragedijom u pet slika. Riječ je o drami koja progovara o posljertatnom nastojanju oživljavanja

kulturno-prosvjetne djelatnosti u malom selu Dalmatinske zagore. Na prijedlog druga Šimurine odluka je pala da se uprizori Hamlet (gledao ga je u Zagrebu i taj ga se Omlet dojmio). I tu počinje groteska-neprirodno spajanje nespojivoga. Je li politika sredstvo kojim se nastoji pokazati slojevitost ljudske ličnosti ili je karakter pojedinca taj koji oblikuje lice i naličje politike? Kako god, veza je čvršća, rekli bismo neraskidiva. I opet posežemo za tradicijom i citiramo Aristotela – „čovjek zoon politikon“.

Političko kazalište ima drugu povijest. Razvije se još u antičkoj Grčkoj, a prva politička drama smatra se Eshilova Orestija, koja govori o tiraniji vlasti (napisana 472. godine prije nove ere). Da nijedna vlast nije voljna vidjeti sebe ogoljenu, svjedoči i progonstvo Eshila iz polisa. Ista sudbina zadesila je još jednoga grčkoga tragičara Euripida. Političko kazalište prikazuje društvenu situaciju, javnu istinu koja se tiče pojedinaca ili više njih. Tako i Brešan-sugerira, a ne kritizira, promatra, pojašnjava, a ne djeluje - ostavlja to nama, čitateljima i gledateljima.

Vlaška mudrovanja i zakulisne igre zagrnute političkim habitusom. Pravo na vlastito mišljenje napad je na društveno uređenje, što se najbolje vidi kroz lik učitelja Škunce. Lik intelektualca koji je shvatio da je dobro ne isticati se: „Izaći ću na kraj s glupošću. S njom treba živjeti u dobrom sustanarstvu. I svoje vlastite pameti su se odrekli da bi se mogli sklonuti u sigurnu luku.“

Može se reći da su Škoko i Škunac najtragičniji likovi ove drame, svaki na svoj način. Jedan suočen s nepravdom i drzništvom lokalnih moćnika, a drugi s primitivizmom. Riječ je o klaustrofobičnoj sredini koja ne dopušta drugačije od uvriježenog, tumačeći da je samo jedna istina i ne ostavljajući prostora za druge i drugačije. Tvrđoga jezika u službi još većega stava, rekli bismo prizemnog, ali promišljenog i proračunatog, klaustrofobična sredina prikazana je kroz lik Bukare. Osobna korist uništila je nekoliko života krijući se pod ideologijom. Želja za dodvoravanjem onima gore i skupljanje vlastitih bodova inicirala su naoko nespojivo i vrh svjetske književnosti, Shakespeareov „Hamlet“, treba se prikazati u sredini nedorasloj takvom izazovu.⁵

⁵ Brešan, I. (1979). Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja. U: Brešan, I., Groteskne tragedije. Zagreb: Prolog.

Slika 26: Na kazališnim daskama scena iz Predstave Hamleta u selu Mrduša Donja

Bukara, partijski sekretar, sugestivno, koristeći se političkom retorikom uvjerava učitelja da bi Hamlet trebao biti jedan pozitivan drug i rukovodilac koji se bori za prava radnoga naroda. „Ne može on tute da bude niki princ, pristolonaslidnik, šta ti ga ja znam...“

Komično se isprepleće s grotesknim i na razini sadržaja i jezika. Kako je jezik svima nerazumljiv, Škunca jampski pentametar „Hamleta“ prebacuje tekst u stih usmene književnosti - epski deseterac, da svima bude razumljiv.

ŠKOKO: Omelijo, janje moje bilo,

Ti si meni drago i milo.

ANĐA: Oj, Amlete, cvite moj rumeni,

Bez tebeka ame ti se meni.

Hamletova dilema parafrazirana je:

Ili jesam ili ti ga nisan,

nit znadem ko sam nit di sam..

Novina koju je Brešan uveo u hrvatsku dramsku književnost je, među ostalima, i primjer predstave u predstavi. I dok se sprema veliki dan male sredine, premijera predstave Hamleta, jedna druga tragedija zbiva se u obitelji Joce Škoke. Optužba da je njegov otac pronevjerio novac lokalne zadruge, iznevjereno povjerenje u zaručnicu Anđu i nemogućnost da dokaže da Bukara stoji iza svega, iako na trenutak to i uspijeva samo kroz inicijacije i iznuđeno priznanje druga Mačka, sudbina Hamleta postaje sudbina Škoke, sudbina Ofelije sudbina Anđe, dok se sudbine Klaudija i Bukare donekle isprepleću. Brešan je za poznatim djelima svjetske književnosti povezo još nekoliko puta koristeći ih kao priložak koji bi nagradio, modificirao i interpolirao u svijet svoje imigracije. Postmoderna kao književno i stilsko razdoblje vrijeme je povratka tradiciji, tematski, sadržajno, ali i formalno. Staro u novom ruhu. Slojevito i trivijalno, ali samo na prvi pogled. Koju ćemo razinu iščekivati, ovisi o nama, našem nasljeđu, kulturološkom obrascu, interesu. U tome je ljepota postmoderne. Sve je otvoreno i sve je moguće, a ostalo je na nama. Hamlet, izdvojen vremenski i prostorno, s kraljevskoga dvora zaživio je nekoliko stoljeća poslije u zabiti dalmatinskoga kamenjara - vremena se mijenjaju, a ljudi teško.⁶

Slika 27. Mihajlo Arsovski: Plakat za Predstavu Hamleta u selu Mrduša Donja u Teatru ITD

⁶ Čale-Feldman, L. (1998). Brešanov teatar. Zagreb: Teatrologijska biblioteka.

9. FILM

<i>Predstava Hamleta u Mrduši Donjoj</i>	
Redatelj	Krsto Papić
Producent	Jadran film
Scenarist	Ivo Brešan Krsto Papić (prema drami <i>Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja</i> I. Brešana)
Glazba	Đelo Jusić
Snimatelj	Vjenceslav Orešković
Montaža	Lida Braniš-Bobanac
Scenografija	Željko Senečić
Godina izdanja	1973.
Trajanje	97 min.
Država	 Hrvatska
Jezik	hrvatski

Uloge

- Rade Šerbedžija kao Joco / Hamlet
- Milena Dravić kao Anđa / Ofelija
- Krešimir Zidarić kao Bukara / Kralj
- Fabijan Šovagović kao Učitelj Andro
- Izet Hajdarhodžić kao Joci Otac
- Ljubiša Samardžić kao Mačak
- Mate Ergović kao Šimurina
- Zvonko Lepetić kao Mile

- Zdenka Heršak kao Mara
- Ilija Ivezić
- Ivo Pajić
- Slavica Maras
- Rikard Brzeska
- Nevenka Šain (kao Nevenka Šajin)
- Branko Matić
- Jovan Stefanović

10. INSPIRACIJA ZA KOSTIM

Inspiraciju za izradu ovoga kostima sam pronašla u filmu Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja. Isključivo sam se bazirala na filmu, jer sam si na taj način mogla vizualno jasno predočiti godine zbivanja radnje, mjesto zbivanja, prikaz mentaliteta ljudi te podneblje u koje je značajno utjecalo na karakter filma. Također, budući da osobno jako volim narodne nošnje Dalmatinske Zagore, inspiraciju nošnjama tog kraja pokušala sam povezati kako s dijelovima tradicije tako i suvremenog doba. Kao svoj finalni kostim odabrala sam lik Anđe, kako bih što upečatljivije dočarala taj bezbrižni seoski štih 80-tih.

Slika: Primjer kostima za predstavu "Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja"

Slika: Primjer kostima za predstavu "Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja"

Slika: Primjer kostima za predstavu "Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja"

Slika: Primjer kostima za predstavu "Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja"

Slika: Primjer kostima za predstavu "Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja"

Slika: Primjer kostima za predstavu "Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja"

Slika: Primjer kostima za predstavu "Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja"

11. OPIS RADA

Kostim koji je izabran za šivanje je kostim Anđe, prvenstveno zbog toga jer je Anđa jedini ženski lik u drami. Kako bih što bolje predočila kostim iz predstave, poslužila sam se dramom „Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja“, također istoimenim filmom te internetskim izvorima. Istražila sam modu osamdesetih u kojima se odvija radnja filma, kao i folklorne nošnje koje su se nosile u Dalmatinskoj zagori. U sredini u kojoj se odvija ova drama, ljudi su uglavnom spajali suvremenu mode i folkloru nošnju te tako dobivali jedinstvene modne kombinacije, a da toga nisu bili ni svjesni.

Kostim Anđe sastoji se od haljine i jakne. Haljina je rađena od poliesternog materijala ružičaste boje s uzorkom bijelih pruga. Haljina je lepršava i prozirna, s intencijom da podsjeća na stil 80-tih. Sašivena je iz jednoga dijela, gornji dio ima debele naramenice, zatim se nastavlja uski dio koji se širi prema bokovima, a između struka i bokova nalaze se nabori koji okružuju cijelu haljinu. Haljina se nastavlja širiti sve do koljena te time daje svu udobnost i prozirnost. Na haljinu se stavlja jakna plave, intenzivne boje koja također neodoljivo podsjeća na modu osamdesetih. Posebno su naglašena ramena koja su bila neizostavna u to doba, te se tako pokušalo potpuno uklopiti kostim u priču o Hamletu u selu Mrduša Donja.

Slika: Realizirani kostima za Anđu koja tumači Ofeliju

12. ZAKLJUČAK

Kako bi se postigla što bolja analiza, a samim time i kostimografska rješenja, na samom početku bilo je potrebno prikupiti osnovne informacije na kojima će se temeljiti daljnje istraživanje. Važno je pročitati tekst prema kojem se djelo razvilo i iz kojeg se dobivaju informacije o vremenu i mjestu radnje te o likovima koji se u djelu pojavljuju, obratiti pozornost na postojeće didaskalije i već navedene opise, ali i na psihološke karakteristike likova kako bi se stvorio što bolji dojam, što bolja slika i što bolji karakter. Sljedeće što je bilo potrebno jest istražiti mjesto i vrijeme u kojem se odvija radnja, te tako dobiti informacije kakva se odjeća nosila na tom prostoru i u tom periodu. Da bi kostim bio kvalitetan, kostimograf mora prije svega dobro poznavati izvorni kostim na koji se referira. Sam proces istraživanja koji prethodi osmišljavanju kostimografije dugotrajan je i, ako se posvetimo najsitnijim detaljima, neprekidan. Kroz cijelu dramu pokušava se spojiti spojivo sa nespojivim, tako seljaci iz Dalmatinske zagore pokušavaju utjeloviti likove iz Shakespearove drame Hamlet, a ne razumiju ni riječ iz spomenutog romana. Također, cijela ova groteskna predstava prikazuje tragediju u tragediji, pa tako i ja izradom finalnog kostima pokušavam zblížiti tradiciju i suvremeno doba; združivanjem naizgled nespojivih i suprotstavljenih osobina nastojala sam dati posve nov pogled na prošlost i sadašnjost.

13. LITERATURA

Brešan, I. (1979). "Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja". U: Brešan, I., *Groteskne tragedije*. Zagreb: Prolog.

Čale-Feldman, L. (1998). *Brešanov teatar*. Zagreb: Teatrolgijska biblioteka.

FILM

Papić K. (1973). *Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja*, Zagreb: Jadran film.

INTERNETSKE STRANICE

<http://www.yugopapir.com/2016/05/sibenik-1973-snima-se-predstava-hamleta.html>

file:///C:/Users/labuser/Desktop/Pages_from_Adrias_17_web_5.pdf

<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=9432>

<http://www.vecernji.hr/biografije/krsto-papic-247>

POPIS SLIKA

Slika 1: <https://www.pinterest.com/laldanagomez/moda-de-1990/>

Slika 2: <https://www.karolinagespucci.com/blog/2013/02/10/90s-fashion/>

Slika 3: <http://secanja.com/wp-content/uploads/2014/11/frizura-i-sminka-80-ih.jpg>

Slika 4: <http://secanja.com/wp-content/uploads/2014/11/velike-mindjuse-Elle-80-ih.jpg>

Slika 5: <http://secanja.com/wp-content/uploads/2014/11/brad-pitt-80-tih-jeans.jpg>

Slika 6: https://hr.wikipedia.org/wiki/Narodna_no%C5%A1nja

Slika 7: <http://www.yugopapir.com/2016/05/sibenik-1973-snima-se-predstava-hamleta.html>

Slika 8:: <http://www.yugopapir.com/2016/05/sibenik-1973-snima-se-predstava-hamleta.html>

Slika 9: <http://www.yugopapir.com/2016/05/sibenik-1973-snima-se-predstava-hamleta.html>

Slika10: <http://www.yugopapir.com/2016/05/sibenik-1973-snima-se-predstava-hamleta.html>

Slika11: <https://www.google.hr/search?>

Slika12: <http://www.klasiktv.com/filmske-premijere-12-2015>

Slika13: <https://mubi.com/films/acting-hamlet-in-the-village-of-mrdusa-donja>

Slika14: <http://www.jutarnji.hr/kultura/kazaliste/hamlet-u-selu-mrdusa-donja-bresanova-predstava-1971.-je-proglasena-protudrzavnom/5471891/>

Slika15: <http://bigblog.tportal.hr/zcikovac?BlogCalendarDate=22.5.2008>

Slika16: http://www.cinemedioevo.net/Film/cine_predstava_hamleta.htm

Slika17: http://www.cinemedioevo.net/Film/cine_predstava_hamleta.htm

Slika18: http://www.cinemedioevo.net/Film/cine_predstava_hamleta.htm

Slika19: <http://www.telegram.hr/kultura/umro-je-ivo-bresan/>

Slika20: <http://www.vecernji.hr/biografije/krsto-papic-247/galerija-44891/p1>

Slika21: <http://www.vecernji.hr/biografije/krsto-papic-247/galerija-44891/p1>

Slika22: <http://www.vecernji.hr/biografije/krsto-papic-247/galerija-44891/p1>

Slika23: <http://www.vecernji.hr/zeljko-senecic-nemam-vise-tudjmana-da-dobijem-novac-za-film-824653>

Slika24: http://www.zadar.travel/hr/dogadanja/kazaliste/25-06-2009/ivo-bresan-predstava-hamleta-u-selu-mrdusa-donja#.WOgxXvk1_IU

Slika25: http://www.kupreskiradio.com/show_article/1965/dramska-sekcija-srednje-kole-kupres-predstava-hamleta-u-selu-mrdua-donja

Slika26: <http://www.ebrcko.net/~ebrckoc/vijesti/kultura/24660-susreti-pozorista-predstava-hamleta-u-selu-mrdusa-donja>

Slika27: <http://www.kazalistekerempuh.hr/repertoar/predstava-hamleta-u-selu-mrdusa-donja-redatelj-vinko-bresan/>

